

Architecten neigen steeds meer naar 'groen over grijs'

Nationaal en internationaal neigen architecten steeds meer naar het ontwerpen van groendaken en -gevels. De eerste stappen in deze richting werden al zeker veertig jaar geleden gezet, maar de ontwikkeling lijkt nu in een stroomversnelling te komen.

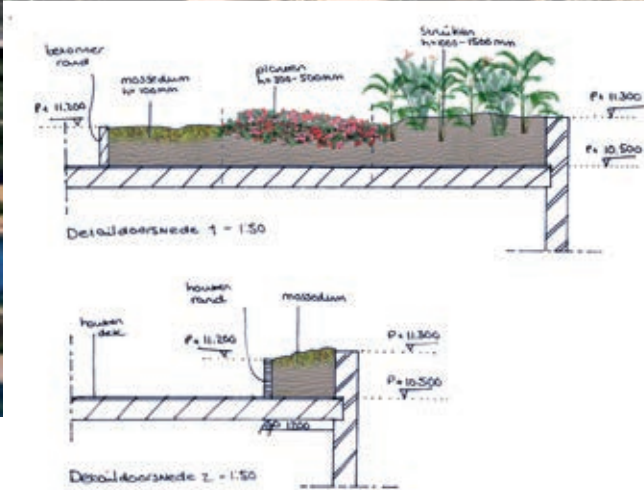
"Hoe groen was de aarde 50 jaar geleden en hoe groen is die nu nog?", vraagt architecte Jeanne Dekkers. Om vervolgens zelf te antwoorden: "Het is onze taak als architecten om het groen terug te brengen dat we met onze bouwwerken aan de aarde onttrekken. Dat is al lang geen kwestie van geld meer; het móét gewoon. En als het lukt om tevens je opdrachtgevers hiervan te overtuigen, dan is dat super."

Dekkers is naast eigenaar van het bureau Jeanne Dekkers Architectuur in Delft één dag per week hoogleraar Architectural Engineering aan de TU in Eindhoven. "Bij de jonge mensen die ik hier tegenkom, is ecologisch bouwen met oog voor meervoudig ruimtegebruik al lang geen vraag meer. Het is simpelweg hét uitgangspunt en wordt als niet meer dan normaal beschouwd. Aandacht voor de energie- en milieubalans bij bouwen speelt bij hen veel sterker dan bij architecten van

oudere generaties. Hoewel deze laatsten, onder wie ook ik, inmiddels behoorlijk 'om' zijn. Waarbij ik graag aangetekend wil hebben dat wij 15 jaar geleden ook al groendaken ontwierpen - het bedrijfsverzamelgebouw op het voormalige ERL-terrein in Leidschendam bijvoorbeeld. Hoewel toen, en overigens ook nu nog steeds, de opdrachtgevers in de eerste plaats naar de kosten keken. Maar dat is straks echt voorbij. Ook de opdrachtgevers zullen de nieuwe generatie architecten volgen in hun opvatting dat meervoudig ruimtegebruik een onontkoombaar fenomeen is."

Vroege ambassadeur

Bemoedigende woorden van Dekkers voor voorstanders van meervoudig ruimtegebruik. Maar de vernieuwing komt niet alleen van 'de

'Dit gebouw geeft de omgeving het groen terug dat anders aan de grond zou zijn ontnomen'

nieuwe generatie architecten'. Deze beweging is eerder al ingezet door enkelingen binnen 'de gevestigde orde'. Zoals de Argentijns/Amerikaanse architect en meermaals onderscheiden industrieel ontwerper Emilio Ambasz, die zich al in de jaren 70 ontpopte als een vroege ambassadeur van 'groene architectuur'. Ambasz's kenmerkende stijl bestaat uit een opmerkelijke combinatie van 'gebouw' en 'groen', die hij zelf typeert als 'groen over grijs'. Hij was hiermee een echte trendsetter, wat elk jaar min of meer opnieuw 'gevierd' wordt met een naar hem vernoemde internationale prijs voor groene architectuur. Exemplarisch voor Ambasz's werk is het door hem ontworpen en in 1994 (!) gebouwde provinciehuis van Fukuoka in Japan. De achterliggende gedachte: 'Dit ontwerp maakt het gebouw en het daar op aangebrachte park onscheidbaar. Het gebouw geeft de omgeving het

groen terug dat anders aan de grond zou zijn ontnomen, en biedt tevens de mogelijkheid om een grootstedelijk bouwwerk een symbiotische relatie aan te laten gaan met de onschatbare waarde van een groene open ruimte.'

Nederlandse voorbeelden

Terug naar eigen haard, oftewel meervoudig ruimtegebruik binnen onze eigen landgrenzen. Dekkers was al een goed voorbeeld, maar zo zijn er meer. West 8 Urban Design & Landscape Architecture uit Rotterdam schrijft bij de inrichting van de buitenruimte van het nieuwe Utrechtse bedrijven- en kantoorterrein Papendorp het volgende: 'Om het beeld van een stenige ruimte waar vele kantoren in kijken te verzachten, is gezocht naar een extra kwaliteit binnenin het bouwblok. Het toepassen van groene daken draagt bij aan de leefbaarheid van deze ruimte.' Maar West 8 kijkt toch ook nog naar de wensen van de opdrachtgever: 'Op het dak van de parkeergarage kunnen twee verschillende groene daken aangelegd worden. Dit is afhankelijk van de wens en het programma van de ontwikkelende partij, een extensief of intensief groendak. Een extensief groendak wordt ingeplant met sedum en is niet toegankelijk. Een intensief groendak kan vorm gegeven worden als een tuin en kan hierdoor een verlengde van de kantoorruimtes naar buiten toe vormen.'

Een voor velen beter bekend voorbeeld is het gebouw van Science Center NEMO in Amsterdam, dat met zijn markante vorm kopergroen en groot boven het Amsterdamse Oosterdok uitsteekt. Architect Renzo Piano had een duidelijke visie bij de ontwikkeling van het gebouw met bijbehorend stadsplein. 'Amsterdam is een eendimensionale stad', schreef Piano in zijn aantekeningen bij het ontwerp van NEMO. Hij miste een piazza met uitzicht over de stad, zoals de meeste wereldsteden wel hebben. Met de komst van NEMO en het markante dakplein op de bovenste verdieping is dat piazza er gekomen. Sinds de zomer van 2013 heeft NEMO een groendak. Op de ruim 1.000 m² van het bovendak groeien 14 soorten sedum en 25 soorten kruiden. In totaal zijn het 17.500 plantjes. Het groene dak draagt bij aan de natuur in Amsterdam. En het isoleert goed, wat leidt tot minder energieverbruik.

(In het volgende nummer van Leven op Daken meer visies van architecten op meervoudig ruimtegebruik. Dus wordt vervolgd) *L*